

God, die met
die niet boven
schepping he-
n drie in Per-

Christus niet

etzelfde als hij

den modernist

reugde.

as, dat ook in
achte wel van
elijk als ik ben.

van Dr D. K.
yceum te Baar-
de tweede pre-
dicator werd be-
ding is, dat hij
d staan, schre-
rechtelijk gezien
genomen en in
ensch uit, dat
poort zou in-
eurtjes binnen-

uit.
ar het gevoelen
engenoemde op

r zijn, die tot
gingen en nog

n kerkhodes.

e gevallen niet
n Dr Wielenga
en van of het
erwijl dit eigen-

gers te moeten
bij ons weten
en. Ons is geen
lie tot een an-
og als Dienaar
ichtelijk woord"
door hen, die
ens een preek
gen plaatselijke
onder de pre-
zonder er hij
ruit vloeit waar-

lijk een kerke-
van een andere
en. Er bestaat
preek aan een
zijn ontleend
en zijner vroe-
daartegen moe-
k wanneer hij
ar haar memo-
tegen niets in-
erling, die tot
ek van buiten
e wel zoo aan-
oogen van het
gesproken van
via genoot, als
ding aldaar, op
zer" kweert.
orde.
ewijzigd of ver-

n af vraagt of
deuren worden
daarop beves-

n zijn om het

et andere wel
n aan de orde

roningen Depu-
rie te overzien
t.

vachtende hou-

seren, dat reeds

etere oplossing

recht personen,

egtheid te ver-

preken.

te geraken is

zou de positie

le classis voor

dan voor hen,

oeten vervallen.

Dat er dan hooggeleerde „oefenaren" komen, be-
teekent voor de hooggeleerden geen degradatie en
voor de kerken beteekent het winst.

De kerken zijn meer gebaat wanneer zij „oefe-
nen", die theologische opleiding hebben genoten
en een staat van dienst hebben, dan wanneer zij
zulken toelaten, wier kennis hij den predikant al
te zeer achterstaat.

HEPP.

LITERATUUR EN KUNST.

„De Profeet", door G. C. Hoogewerff.

Het is in het gewone leven van allen dag zoo,
dat als we aan een geheel nieuwe en voor ons
vreemde zaak een bekenden naam verbonden zien,
aanstands ons vertrouwen is gewekt en we te
makkelijker met die zaak ons inlaten.

In bijzondere mate geldt dit ook, als we een
nieuw-verschenen boek ter hand nemen. Als dat
den naam draagt van een Auteur, dien we kennen
en van wiens werk we de waarde weten, voelen
we ons er dadelijk mee vertrouwd, en zetten ons
gaarne tot lezen.

Welnu, men zal onmiddellijk deze gewaarvor-
ding kennen, als we zeggen, dat 'in dit artikel
gaan zal over een boek van Hoogewerff.

Ieder in onzen kring, die gaarne leest, kent den
naam van den heer G. C. Hoogewerff. De oude-
ren onder ons herinneren zich al van vele jaren
her diens boeiende, aan geestelijken inhoud veels-
zins rijke, verhalen en de jongeren denken direct
aan het genot, dat een recent boek als „Onder de
Duinkerker kapers" hun heeft verschaft. Als we
dus aankondigen: in dit artikel bespreken we een
nieuw boek van Hoogewerff, weten allen, dat ze
in een bekende en vertrouwde sfeer zullen komen,
dat ze zullen lezen omtrent een onopgemerkt, maar
toch, of beter: juist daardoor, belangwekkend his-
torisch verhaal. Men weet het bij ervaring: Hooge-
werff is een vlot verteller en hij heeft ook altijd
wat te vertellen.

Ondanks zijn hooge jaren is de heer Hooge-
werff een wat men wel noemt „vruchtbaar" Schrij-
ver. Nog slechts kort geleden gaf hij zijn verhaal
over de Amersfoortse pestepidemie in 1520: „De
Gave Gods" en nu is er alweer een nieuw boek,
„De Profeet". De verklaring van deze snelle op-
volging is wel deze, dat het laatstgenoemde boek
artikelsgewijze in een tijdschrift is verschenen en
dus in zijn ontstaan over een langere tijd ver-
loopt dan dien van enkele maanden, maar 't is
dat we noemden blijft daarmee toch. „Onder de
Duinkerker kapers" dat aan deze beide voorafging,
is ook nog nauwelijks een jaar oud.

Opzichzelf is het vruchtbare van een Schrijver
nog lang niet altijd een verdienste. Er zijn Auteurs,
die stellig op dit epitheton recht hebben, maar
wier werk in gelijke mate oppervlakkig is als het
veelvuldiger wordt: boekenfabrikanten, die massa-
artikelen leveren met al het fabriekmatige daarvan.

Hier echter staat de zaak anders. De boeken
van den heer Hoogewerff zijn nimmer oppervlak-
tig of zielloos, dragen ook nooit de sporen van
haastige makelij, maar zijn juist altijd massief van
inhoud en welverzorgd van vorm. Ze mogen dan
niet tot de literatuur in den strikten zin behoo-
ren — ze pretendeeren zulks trouwens ook niet,
maar zijn intusschen beter dan menige als „lite-
rair" aangekondigde roman — goede, degelijke,
waardevolle lectuur bieden ze altijd. En in dat
licht mogen we stellig van verdienste spreken, als
we dan opmerken, dat de Auteur een vruchtbaar
Schrijver is. Hoogewerff is een historiekennner en
hij gaat met het edele metaal der geschiedenis
zorgvuldig en vakkundig om. Hij weet er uit te
snoeden, wat er uit te maken valt en doet dat zoo,
dat het materiaal niet door allerlei bijmengsels
in waarde wordt verminderd. Het historische ver-
haal van dezen Auteur is werkelijk een histo-
rie-verhaal en het mooie is altijd, dat hij er
het levendige en onderhoudende van een ver-
haal in weet te leggen.

Wie „Onder de Duinkerker kapers" of „De Gave
Gods" gelezen heeft, weet van deze tweevoudige
beteekenis uit eigen herinnering mee te praten.
En het nieuwe boek bevestigt weer die diagnose.

Evenals het zoo juist genoemde „De Gave Gods"
handelt „De Profeet" over den eersten Hervor-
mingstijd, een periode van veel verwarring in
'maatschappelijke, maar ook in 'geestelijke. Al-
tijd als iets groots bezig is zich te ontwikkelen is er
veel, dat element in die ontwikkeling schijnt en
straks toch blijkt niet tot het wezen der zaak te
behooren. Ook in den eersten tijd der Hervorming
was dat zoo. Er schitterde veel geloofsgoud, dat
in de loutering der martelvuren zijn zuiverheid
bewees, maar er was ook veel dat wel en zelfs
grooten uiterlijken glans vertoonde, doch ook niets
meer dan „de gedaante der godzaligheid" had. En
doordat uiteraard het geestelijk onderscheidsver-
mogen bij de meesten nog gering was, werden zulke
schijngeestalten niet alszoodanig onderkend. Aller-
lei dwaalgeesten, soms bedriegers maar in den

regel zweepers, hadden vat op een menigte, die
in de bewogenheid der tijden elke richting miste
en het vleeschelijke had in veel wat als geheel
geestelijk zich voordeed de overhand.

Het is nu de eerste en groote verdienste van dit
boek, dat het deze toestanden typeert niet alleen,
maar ze ook analyseert en uit het karakter van
den tijd verklaart. Daardoor wordt het veel meer
dan een boeiend verhaal alleen, wordt het als
ik 't zoo zeggen mag, een historie-stereoscoop, die
ons een perspectiefisch beeld geeft.

Hoofdfiguur is Jan Jorisz, glasschilder van be-
roep. Door zijn voortreffelijk spel in de rol van
David, dien hij in een redersdrama „David en
Goliath" vervult, krijgt hij den naam van David
Jorisz. In aanraking gekomen met de leer der
„Sacramentisten", zooals de Hervormingsgezinden
in dien tijd heetten, wil hij mede dat beginsel
helpen verbreiden. Maar daarbij drijft hem zijn
comediantennatuur. Hij wil martelaar zijn om de
rol van martelaar te spelen. Man van vurige, voor-
al zinnelijke natuur, vindt hij al spoedig aanhang
en doordat hij in zich weet te doen gelooven als
„den derden David", den Christus, leidt zijn op-
treeden tot een beweging, een secte, die achter
„Meester David" gaat. Zelfs in het buitenland
krijgt hij volgelingen en van sommige aanzienlijken
onder hen ontvangt hij zooveel geld, dat hij rijk
en onafhankelijk leven kan. Het martelaarschap,
dat velen zijner aanhangers ondergaan, maar waar-
aan hij zelf telkens weet te ontkomen, doet zijn
beweging niet weinig aan kracht winnen.

Intusschen predikt „de meester" de grootste
zinnelijkheid. Met de bewering, dat een heilige
geen zonde meer kan doen leeft hij geheel naar
de begeerte der zinnen. Ofschoon gehuwd, neemt hij
zich ook de vrouw van een zijner volgelingen,
Hendrik van Schor, tot „geestelijke bruid" en als
hij van deze Dieuwertje of „Divera" genoeg heeft
ze sterft kort daarna krankzinnig verheft hij
de dochter eener schatrijke Belgische weduwe
tot zijn „vrouw in de opstanding der heiligen".
Zijn eigenlijke echtgenoot, die hij den rang geeft
van vrouw uit zijn wereldschen tijd, vindt dit
alles goed. Haar verneemd gelooven in Christus
is overgegaan in geloof in den Christus-David.

Als eindelijk dezen apostel der zinnen de grond
hier te warm wordt, trekt hij met zijn groot gezin
en vele volgelingen naar het vrije Hazel. Daar
wonen de Joriszten een tijdlang in vrede, ook
al, omdat ze weinig aanstoot naar buiten geven.
David, die den schuilnaam Joan v. Brugge heeft
aangenomen, weet de toekomst van zijn kinderen
financieel te verzorgen en leeft daar als de ver-
eerde meester makkelijk en rustig. Maar als hij
dan sterven gaat en als een heel gewoon mensch
met hevige pijnen en onder zware benauwdheden
op zijn doodbed worstelt, beginnen de oogen van
sommige volgelingen open te gaan. En 't is Hendrik
van Schor, de gebroken echtgenoot van Dieuwert-
je, die tot heftige zelfbeschuldiging ontwaakt. Als
de stimulerende invloed van den meester heeft
opgehouden, gaat hij zichzelf als een Judas zien
en hij de overheid brengt hij uit, dat de overleden
meester „Joan van Brugge" de gezochte David
Jorisz is geweest. Dan wordt diens lijk opgegra-
ven en met de geschriften van den bedrieger ver-
brand en een zware geldboete wordt aan de na-
bestanden opgelegd.

In dit verhaal, dat, als altijd het werk van den
heer Hoogewerff, uitmunt door vlotheid van ver-
telling, wordt alzoo een duidelijk beeld gegeven
van den eersten Hervormingstijd. Want enerzijds
getuigt het van den wonderen groei der waar-
achtige godsvrucht, van den voorrang van Gods
werk, allen weerstand der vijanden ten spijt, van
het heroische martelaarschap van geloofshelden als
Willem Dirksz en Johannes Pistorius, en aan den
anderen kant van de gevaren van geestdrijverij en
valschen schijn, die overeenkomstig de geestes-
structuur van dien tijd de onvaste zielen bedreig-
den. En dan doet de Auteur het terecht uitkomen,
hoe in dit laatste de geest van den Antichrist
werkte, en valsche profeten als David Jorisz in-
strumenten waren van Satan, gevaarlijker nog dan
de marteluitgen der vijanden.

Door deze onderscheidene elementen dan wordt
het boek op een hooger plan geheven dan dat
van verhaal alleen, wordt het een bijdrage tot
de kennis van een belangrijke, maar constructief
ingewikkelde periode — en dat in een voor ieder
gemakkelijk te begrijpen vorm. De heer Hoogewerff
heeft aan onze goede christelijke lectuur weer een
voortreffelijke aanwinst geschonken en we zijn hem
daar dankbaar voor.

C. T.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

De beteekenis der Jeruzalemsche Conferentie.

Rapport VII.

De eigenlijke zendingswerkzaamheden der Jeruzalem-
sche Conferentie zijn in de eerste zes deelen van het
verslag opgenomen. Maar er moest nog een zevende
deel verschijnen, waarin gehandeld wordt over de inter-
nationale samenwerking in de zendingswereld. En dit
deel bezien wij nu van naderbij.

Het is klein van omvang: slechts 140 bl. Maar ook
hier willen wij niet tellen, maar wegen.

De eerste helft van het boek bevat een opstel van
de hand van dr John Mott zelf, den voorzitter der
Conferentie, over The Future of International Missio-
nary Cooperation. Hij behandelt daarin heel de kwestie
der toekomstige samenwerking op zendingsgebied, op
de hem eigene, klare, afdoende wijze. De Conferentie
heeft er dan ook niet veel aan te verbeteren gehad; en
al heel spoedig werd het besluit, opgesteld door de
daartoe bestemde commissie, aangenomen, welk besluit
in overeenstemming was met de gedachten van dr Mott.

Dit besluit der Conferentie maakt het tweede deel
van dit boek uit van bl. 73 tot 93, waarna nog volgen
een lijst van de Internationale en Nationale Zendingsraden
met de bestuursleden en statuten van verschillende
dezer Raden. Een nauwkeurige index ontbreekt ook
nu niet.

Al is de beteekenis van de Nationale Zendingsraden
waarschijnlijk niet gering te achten, toch beperken wij ons tot
hetgeen Jeruzalem besloten heeft inzake den Internatio-
nalen Zendingsraad, afgekort tot I. Z. R.

Deze Raad is gegroeid uit het Voortzetting Comité,
ingesteld door de Wereld-Zendingsconferentie van Edin-
burg 1910. Dit Comité had o.a. voor de uitgave van
een zendingsijdschrift te zorgen: The International Re-
view of missions. Maar langzamerhand werd dit Comité
omgebouwd, en alzoo is het geworden een Int. Raad.

Deze Raad heeft belangrijk werk verricht. In het
reeds meermalen genoemde boek: „Von den Höhen
des Oelberges" maakt dr Schlunk melding van hetgeen
de Duitschers aan dezen Raad te danken hebben. Im-
mers, deze Raad heeft weten te bewerken, dat de
Duitsche zending op de meeste van haar oude zendings-
terreinen, waarvan zij door den oorlog verdreven was,
mocht terugkeeren, en de zendelingen weder in eere
en vrijheid den arbeid aldaar mochten opvatten.

En niet alleen Duitschland was dezen Raad dank-
baar. Allen, die in den dienst der zending arbeiden,
weten bij ondervinding, hoe de Raad allerlei kwesties,
die alleen door een internationaal lichaam te behandelen
zijn, heeft aangepakt en opgelost.

Het stond dan ook wel vast, dat deze Raad zou
moeten blijven bestaan. Er was nog niet één stem,
waar ook, opgegaan, om aan het leven van den Raad
een einde te maken. Hierin was de heele Conferentie
zoo eenstemmig als maar mogelijk is.

Maar wel was duidelijk geworden, dat er een reorga-
nisatie moest plaats vinden.

De Raad bestond uit 80 leden, en dat was reeds
een bezwaar. Daarbij kwam, dat de meeste leden be-
hoorden tot de „zendende Christenheid", zoodat de
zendingskerken ternauwernood vertegenwoordigd waren.
Dit moest noodig worden veranderd.

Zouden de 80 leden dan tot 200 of meer moeten
worden uitgebreid? Zoo was voor deze ééne maal te
Jeruzalem geschied, daar deze Conferentie toch niet
anders was dan een vergadering van den I. Z. R.,
met toegevoegde leden als vertegenwoordigers van het
zendingssterrein (om van de deskundigen in allerlei
zendingsaangelegenheden niet te spreken).

Maar een Raad van 200 leden kon wel voor een
enkele keer samenkomen, zooals nu te Jeruzalem. Doch
voor het gedurig leiden van den Internationalen zen-
dingsarbeid is zulk een Raad ten eenenmale ongeschikt,
veel te groot en te duur.

Trouwens, 80 leden is ook te veel.

De oude Raad kwam dan ook slechts om de 2 jaren
bijeën, terwijl een Bestuur, dat den naam van „Comi-
té" droeg, de eigenlijke zaken uitvoerde; maar dit
Comité telde toch nog 16 leden!

Het spreekt vanzelf, dat de leden van dit Comité,
over heel de wereld verspreid, niet elke maand bij
elkander konden komen. Daarom was er weer een
bureau, waarvan dr John Mott voorzitter was, met twee
secretarissen.

De practijk had echter geleerd, dat het zoo niet
hijven kon. Daarom ontwierp dr Mott een reorganisatie-
plan, dat als „preliminary paper" aan de deelnemers
werd toegezonden; een commissie onderzocht het, diende
een voorstel in, en, gelijk wij reeds zeiden, de Con-
ferentie heeft het unaniem aanvaard.

Wie zullen leden van den nieuwen Raad zijn? De
Conferentie besloot heel eenvoudig: alle nationale organi-
saties, die te Jeruzalem vertegenwoordigd waren! Daar
wij de deskundigen buiten beschouwing moeten laten,
kunnen wij dus zeggen, dat de Raad van 80 leden
werd uitgebreid tot 200 leden, waarin de zendings-
kerken een belangrijk aandeel hebben. Een volle zitting
van den nieuwen Raad wordt dus gelijk aan een ver-
gadering, zooals de Conferentie te Jeruzalem was.

Deze Raad zal ook een bestuur of „Comité" hebben,
waarvan de leden worden benoemd door de nationale
organisaties; maar daar ieder land daartoe niet groot
genoeg is, zijn er ook combinaties van landen, die
samen één lid mogen aanwijzen. Een land als Amerika
echter, heeft recht op meer dan één lid in dat ui-
voerend Comité; Amerika toch brengt alleen meer dan
35 miljoen dollars per jaar voor de zending op, en
alle andere landen tezamen maar 20 miljoen. Ook Eng-
land zal meerdere leden mogen benoemen, omdat het
11 miljoen dollars per jaar voor de zending geeft,
en de andere landen, zonder Amerika, slechts 10 mil-
lioen.

Toen moest natuurlijk ook overwogen worden, hoeveel
leden door de zendingskerken mochten worden benoemd.
Hun kracht is nog zeer klein, en daarnaar gecoördeld,
zouden zij recht hebben op maar enkele leden; maar
het werd noodig geacht, ze gelijkwaardig te beschou-
wen met de Christelijke landen.